

Змістовий модуль XI. Звільнення від кримінальної відповідальності. Покарання та його види.

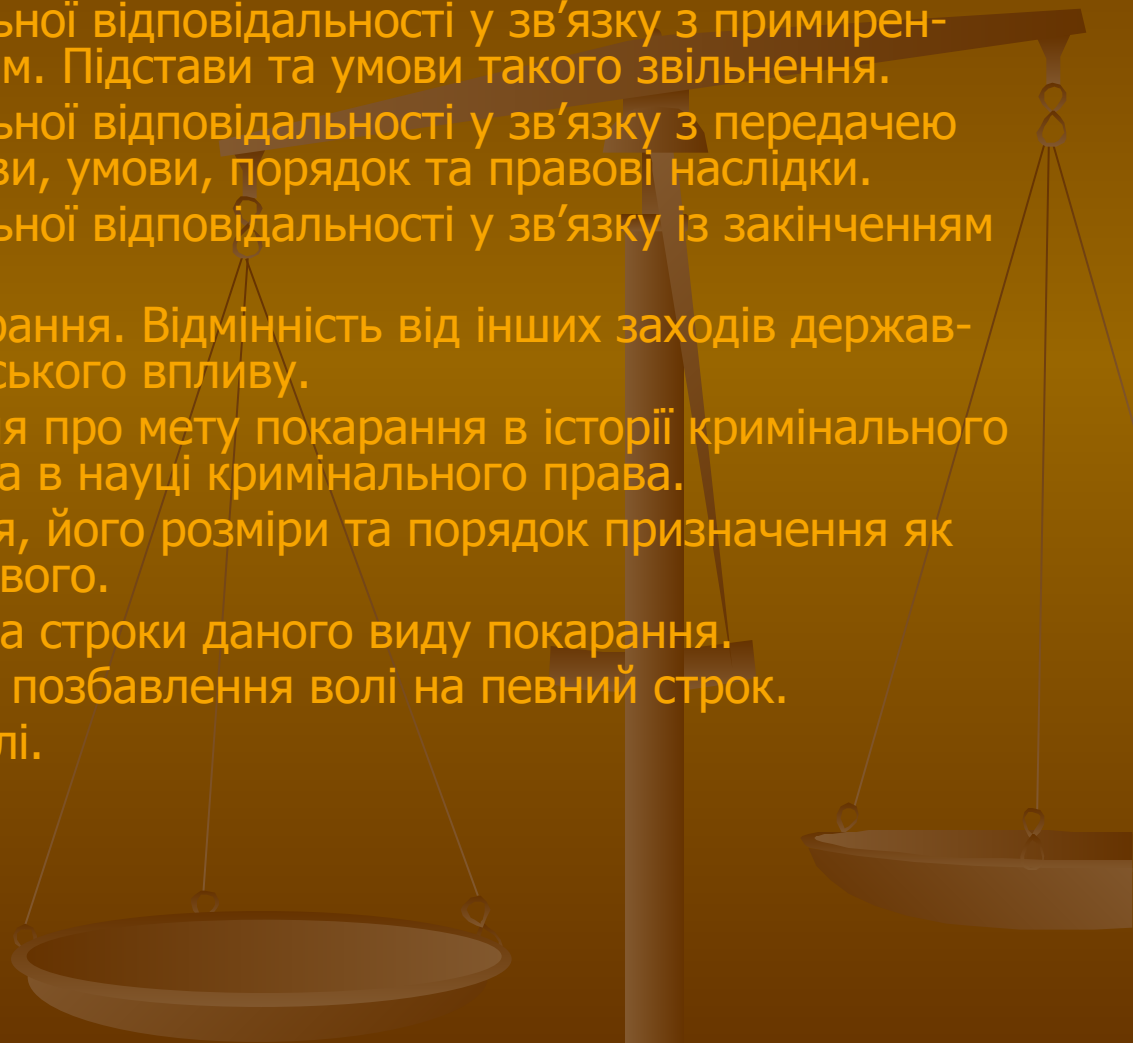
Тема 14.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.

Перелік ключових термінів та понять теми

- Поняття, види та значення звільнення від кримінальної відповідальності. Правові підстави та порядок такого звільнення.
- Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Поняття, підстави, умови та правові наслідки.
- Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Підстави та умови такого звільнення.
- Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки: підстави, умови, порядок та правові наслідки.
- Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.
- Поняття та ознаки покарання. Відмінність від інших заходів державно-правового та громадського впливу.
- Мета покарання. Питання про мету покарання в історії кримінального законодавства України та в науці кримінального права.
- Штраф як вид покарання, його розміри та порядок призначення як основного, так і додаткового.
- Виправні роботи. Зміст та строки даного виду покарання.
- Поняття, види та строки позбавлення волі на певний строк.
- Довічне позбавлення волі.

Звільнення від кримінальної відповідальності – це здійснювана у відповідності з кримінальним та кримінально-процесуальним законом відмова держави в особі відповідного суду від застосування заходів кримінально-правового характеру до осіб, які вчинили злочин

Підстави звільнення

Вчинення особою злочину невеликої або середньої тяжкості

Можливість виправлення особи та запобігання вчиненню нею нових злочинів без застосування кримінального покарання

Поведінка особи після вчинення злочину

Втрата діянням суспільної безпеки внаслідок зміни обстановки

Вчинення злочинів, передбачених статтями Особливої частини КК, в примітках до яких спеціально вказані умови звільнення від кримінальної відповідальності

Правові наслідки звільнення

Особа не підлягає осуду в обвинувальному вирoku суду

Хвороба засудженої особи (ст. 84 КК)

Особа не піддається покаранню чи особливим формам реалізації кримінальної відповідальності

Особа не вважається судимою

Факт вчинення особою злочину не утворює повторності у випадку вчинення нового злочину

Види звільнення від кримінальної відповідальності

За видами норм КК, що передбачають звільнення від кримінальної відповідальності

Загальні види

Передбачені нормами Загальної частини КК (ст.ст. 45, 46, 47, 48, 49, 97, 106 КК)

Спеціальні види

Передбачені нормами Особливої частини КК (ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 3 ст. 175, ч. 4 ст. 212, ч. 2 ст. 255, ч. 5 ст. 258, ч. 6 ст. 260, ч. 3 ст. 263, ч. 4 ст. 289, ч. 4 ст. 307, ч. 4 ст. 309, ч. 4 ст. 311, ч. 3 ст. 369 КК)

Змішаний вид

Передбачений нормою Особливої частини (ч. 4 ст. 401), яка відсилає до норми Загальної частини КК (ст. 44) – при звільненні від кримінальної відповідальності особи, що вчинила військовий злочин

За характером обов'язковості застосування звільнення

Обов'язкові види
(імперативні)

Передбачають безумовний обов'язок суду звільнити особу від кримінальної відповідальності (ст.ст. 45, 46, 106 та 49 КК; норми Особливої частини КК)

Факультативні види
(дискреційні)

Передбачають право уповноваженої особи звільнити особу від кримінальної відповідальності при наявності певних умов, зазначених в законі (ст.ст. 47, 47, ч. 4 ст. 49, ст. 97, ч. 4 ст. 401 КК)

Види звільнення від кримінальної відповідальності

За наявністю умов щодо звільнення від кримінальної відповідальності

Безумовне звільнення

Особа звільняється від кримінальної відповідальності остаточно, безповоротно. Звільнення не ставиться в залежність від подальшої поведінки особи після ухвалення рішення про її звільнення

Умовне звільнення

Звільнення від кримінальної відповідальності з передачею особи на поруки колективу підприємства, установи чи організації (ст. 47 КК) під умовою, що протягом року вона виправдає довіру колективу

За видами правових норм, на підставі яких здійснюється звільнення від відповідальності

У випадках, передбачених Кримінальним кодексом

На підставі Закону України про амністію

На підставі Указу Президента про помилування

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ДІЙОВИМ КАЯТТЯМ (ст. 45 КК України)

Підстави та умови звільнення

Вчинення злочину вперше

1. У особи немає непогашеної або незнятої судимості за раніше скоєний злочин будь-якої тяжкості;
2. Відсутня кримінальна справа, порушена у зв'язку із вчиненням особою злочину будь-якої тяжкості.

Вчинення злочину невеликої тяжкості (ч. 2 ст. 12 КК)

Вчинення злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк не більше двох років або інше більш м'яке покарання (ч. 2 ст. 12 КК)

Щире покаяння

Повне визнання вини у скоєному злочині.
Негативна оцінка скоєного злочину. Співчуття потерпілому.
Добровільне з'явлення із зізнанням про вчинення злочину до правоохоронного органу

Активне сприяння розкриттю злочину

Допомога правоохоронним органам у видачі чи виявленні знарядь та засобів вчинення злочинів, майна, здобутого злочинним шляхом тощо

Відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди

Компенсація заподіяних майнових збитків у грошовій чи іншій формі. Відновлення особою своїми силами чи за свій рахунок пошкодженої речі. Компенсування заподіяної шкоди

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ *(ст. 46 КК України)*

Підстави звільнення

Вчинення особою умисного або необережного злочину невеликої тяжкості

Втрата особою, яка вчинила злочин, суспільної безпеки

Доцільність звільнення особи від кримінальної відповідальності

Післязлочинна поведінка особи

Умови звільнення

Вчинення злочину вперше

Невелика тяжкість вчиненого злочину

Примирення винного з потерпілим

Відшкодування завданих збитків

Усунення заподіяної шкоди

Примирення винного з потерпілим – це досягнення між ними угоди, в якій фіксується, що потерпілий замирився зі своїм кривдником, задоволений вжитими останнім заходами по відшкодуванню завданих збитків або усуненню заподіяної шкоди і внаслідок цього не заперечує проти звільнення винного від кримінальної відповідальності.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ ОСОБИ НА ПОРУКИ (ст. 47 КК України)

Підстави звільнення

Вчинення злочину вперше

Вчинення особою умисного чи необережного злочину невеликої або середньої тяжкості

Щире покаяння

Клопотання колективу підприємства, установи або організації про передачу особи на поруки

Особа притягається до кримінальної відповідальності за вчинений злочин, якщо вона:

Умови звільнення

Обов'язок особи дотримуватись передбачених законом вимог:

- протягом року з дня винесення судом постанови про передачу на поруки особа повинна виправдати довіру колективу, не порушувати покладених на неї зобов'язань

- не ухилятися від заходів виховного характеру

- не порушувати громадського порядку

Допустить ухилення від заходів громадського впливу: нехтування вимог колективу не порушувати – трудову дисципліну; негативна поведінка в побуті; залишення роботи без поважних причин

Порушить громадський порядок - вчинить проступок, за який особа піддавалася заходам адміністративного стягнення

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗМІНОЮ ОБСТАНОVKИ *(ст. 48 КК України)*

Підстави та умови звільнення

Вчинення особою злочину вперше

Втрата діянням суспільної небезпечності внаслідок зміни обстановки

Доцільність звільнення від кримінальної відповідальності

Вчинення злочину невеликої або середньої тяжкості

Втрата особою суспільної небезпечності внаслідок зміни обстановки

Згода особи на закриття кримінальної справи із звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки

Зміна обстановки – це соціально-економічні або організаційно-господарські зміни в масштабі всієї держави, окремого регіону чи конкретного підприємства, установи або організації. Відпадиння тих особливих умов місця та часу, лише при наявності яких діяння визнається злочином.

Зміна умов життя особи, її соціального статусу, стану здоров'я

Звільнення у зв'язку зі зміною обстановки відноситься до факультативних, безумовних, нереабілітуючих видів звільнення від кримінальної відповідальності

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ ДАВНОСТІ (ст. 49 КК України)

Умови звільнення

Закінчення зазначених у законі строків – спливу з часу вчинення злочину встановлених у кримінальному законі строків, з чим пов'язане звільнення від кримінальної відповідальності

Невчинення особою до закінчення перебігу передбачених КК строків **нового злочину** певної категорії тяжкості

Неухилення особи від слідства або суду

Перебіг строків давності

Строки давності вираховуються з дня вчинення злочину і до дня набрання вироком законної сили

Часом вчинення злочину визнається час вчинення особою передбаченої законом дії або бездіяльності

Строк давності стосовно **триваючих злочинів** обчислюється з часу їх припинення за волею винної особи або з дня настання обставин, які означають їх фактичне припинення – затримання винного, явка з повинною

Строк давності стосовно **продовжуваних злочинів** починається з часу вчинення останньої злочинної дії особи

При готуванні до злочину або замаху на злочин перебіг строку давності починається з часу припинення злочинної діяльності

Строк давності у **співучасників** (організатора, підбурювача, пособника) обчислюються так само, як і у виконавця злочину

Особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею злочину і до дня набрання вироком законної сили минули такі строки:

ДВА РОКИ

У разі вчинення злочину невеликої тяжкості, за який передбачене покарання менш суворе, ніж обмеження волі

ТРИ РОКИ

У разі вчинення злочину невеликої тяжкості, за який передбачене покарання у виді обмеження або позбавлення волі

П'ЯТЬ РОКІВ

У разі вчинення злочину середньої тяжкості

ДЕСЯТЬ РОКІВ

У разі вчинення тяжкого злочину

П'ЯТНАДЦЯТЬ РОКІВ

У разі вчинення особливо тяжких злочинів

Перебіг давності зупиняється, якщо особа, що вчинила злочин, ухиляється від слідства і суду поновлюється з моменту затримання особи або явки її з повинною

Перебіг давності відновлюється з дня з'явлення особи із зізнанням або її затримання

Особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з часу вчинення злочину минуло п'ятнадцять років

Перебіг давності переривається, якщо до закінчення даних строків особа вчинила новий злочин середньої тяжкості, тяжкий або особливо тяжкий злочин

У випадку вчинення повторного злочину перебіг строків давності починається заново і **вираховуються самостійно** щодо кожного злочину

Питання про застосування давності до особи, що вчинила особливо тяжкий злочин, за який може бути призначено довічне позбавлення волі, вирішується судом. Покарання може бути призначене не більше п'ятнадцяти років